

Caracteristici ale exploziei demografice actuale

Este un element care conferă o certă notă de actualitate teoriei lui Malthus. Este vorba despre particularitățile exploziei demografice actuale, despre caracteristicile care o fixează în raport cu explozia demografică din secolele al 18-lea și al 19-lea.

Explozia demografică din zorii societății moderne, care a reprezentat materia primă pentru teoria lui Malthus, a avut loc în țări dezvoltate, în state unde revoluția industrială era în plină dezvoltare. Ieșirea din criza care se putea prefigura pe baza discrepanței sesizate de către Malthus a avut loc pe două căi. Mai întâi, dezvoltarea industrială a declanșat un proces de ridicare a bunăstării, care a putut face față evoluției rapide a populației. O evoluție care pe bună dreptate năștea îngrijorare. De pildă, populația Europei a evoluat de la aproximativ 50 de milioane, cât avea în 1600, la aproape 1 miliard la mijlocul secolului 20. La 1600 ea reprezenta o zecime din populația lumii, la 1950 ajunsese să reprezinte aproape o treime.

O a doua modalitate au constituit-o emigrările masive ale europenilor în teritoriile de peste mări, în SUA, Canada, în alte țări și continente slab populate. Astfel, între 1846 și 1890, anual au emigrat din Europa către alte teritorii în jur de 377.000 oameni, iar între 1891 și 1910 rata anuală a emigrării a atins nivelul de 911.000 oameni. În intervalul de timp cuprins între 1846 și 1930, aproximativ 50.000.000 de europeni s-au stabilit în teritoriile slab populate și slab dezvoltate de peste mări (Paul Kennedy).

Deci, timp de aproape două secole Europa- zona cea mai dezvoltată a lumii în acest interval- a fost tărâmul pe care a avut loc explozia demografică; ea a reprezentat continentul de unde au plecat valuri de emigranți.

Începând cu mijlocul acestui secol, ceva cu totul nou intervine în evoluția demografică a planetei. Populația din țările dezvoltate se stabilizează sau consemnează evoluții foarte lente. Creșterea demografică accentuată are loc în țările slab dezvoltate, în teritorii în care mijloacele de subsistență sunt precare.

Evoluția populației în țările dezvoltate și cele subdezvoltate
(milioane locuitori)

	1950	1960	1970	1980	1990	1995
Total mondial	2.564	3.050	3.721	4.478	5.330	5.757
Total dezvoltate	832	945	1.049	1.137	1.213	1.224
Total subdezvoltate	1.732	2.105	2.672	3.341	4.117	4.533

Sursa: B. Negoescu și G. Vlăsceanu, "Terra, geografie economică", pag. 45

Instructivă din acest punct de vedere este și evoluția populației pe regiuni geografice. Cea mai mare creștere procentuală o înregistrează Africa, pe când Europa are o creștere negativă.

Evoluția populației mondiale urbane și rurale
(milioane locuitori)

Anii	Total țări subdezvoltate			Total țări dezvoltate		
	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural
1800	720	61	659	180	22	158
1900	1100	99	1001	495	148	347
1950	1684	285	1399	832	448	384
1994	4534	1867	2667	1236	910	326
2025	7100	4000	3100	1400	1140	260

Sursa: B. Negoescu și Gh. Vlăsceanu, "Terra, geografie economică", pag. 63

Creșterea populației 1998-2025

		Total	Africa	Asia și Oceania	America Latină și Zona caraibiană	Statele Unite și Canada	Europa
1998	Populația (milioane)	5 030	779	3 619	500	304	729
2025	Populația (milioane)	8 081	1 496	4 825	690	369	701

Sursa: J. T. Rourke, "International Politics on the World Stage", pag. 533.

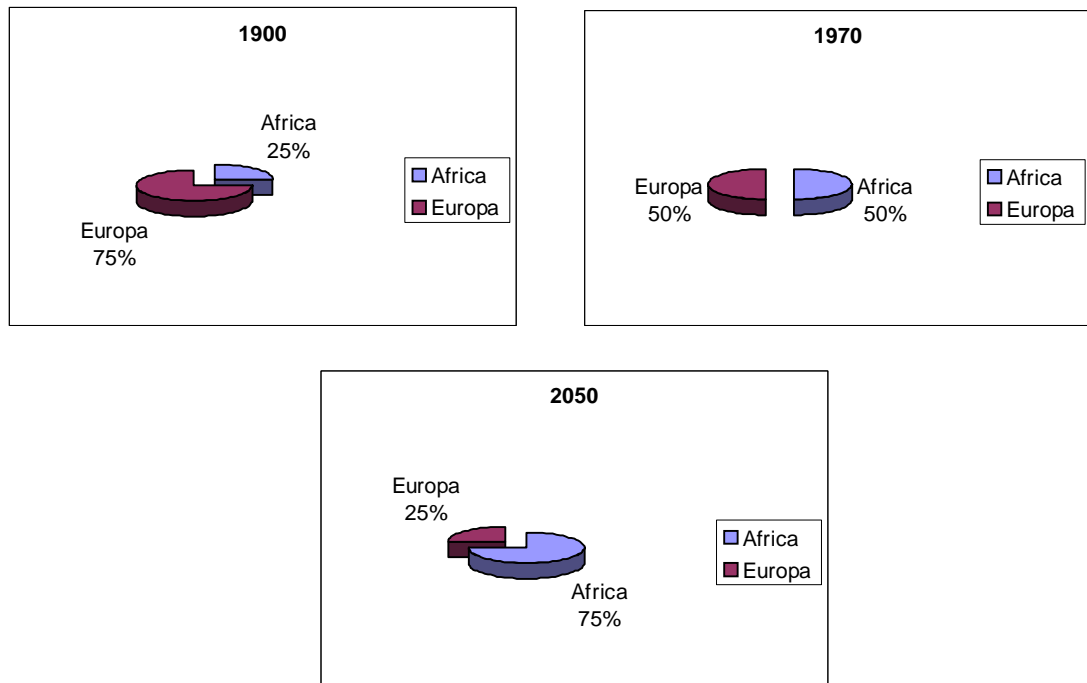
După cum se vede, datele diferă puțin în funcție de baza de calcul. De pildă, totalul populației în 1998 este de 5 030 milioane, potrivit lui Rourke, iar potrivit surselor ONU citate în "Terra, geografie economică", totalul este de 5 757 milioane în 1995. Cea de-a doua sursă ni se pare una de încredere, întrucât la jumătatea lui 1999 populația lumii a depășit pragul celor șase miliarde.

Răsturnări în distribuția populației pe glob

Autorul american Paul Kennedy consideră că dacă luăm în calcul intervalul 1990-2025 se poate spune că în jur de 95% din sporul populației se va produce în țările în curs de dezvoltare.

Cum se desprinde și din tabelul de mai jos, creșterea cea mai mare, de fapt, epicentrul exploziei demografice actuale este continentul african. În 1985 Africa și Europa aveau o populație aproximativ egală. În 2025 populația Africii va fi de cel puțin două ori mai mare decât cea a Europei, iar în 2050 de trei ori mai mare. Până în 2025, o serie de state africane vor atinge niveluri ale populației absolut dramatice, dacă avem în vedere că mijloacele de subsistență nu vor crește în mod corespunzător.

Evoluția raportului dintre populația Europei și cea a Africii

Creșteri masive vor avea loc și pe continentul asiatic. Aici rata de creștere nu este așa de ridicată (ca pe continentul african), dar, pornindu-se de la un volum al populației deja foarte mare, creșterile, mai ales în cifră absolută, sunt considerabile. În 2050 se prevede o răsturnare a “ierarhiei la vârf”. India va trece pe primul loc cu o populație de 1,528 miliarde, depășind China cu aproape 100 de milioane.

Schimbările absolut spectaculoase în domeniul demografic sunt expresiv redată și de “noua ierarhie” a statelor cu cea mai mare populație din lume.

Primele 10 țări cele mai populate ale lumii (1997)

Nr. crt.	Țara	Populația totală (milioane)	Rata medie de creștere a populației (1995-2000)	Rata totală a fecundității
1	China	1243,7	0,9	1,80
2	India	960,2	1,6	3,87
3	SUA	271,6	0,8	1,96
4	Indonezia	203,5	1,5	2,63
5	Brazilia	163,1	1,2	2,17
6	Rusia	147,7	-0,3	1,35
7	Pakistan	143,8	2,7	5,02

8	Japonia	125,6	0,2	1,48
9	Bangladesh	122,0	1,6	3,14
10	Nigeria	118,4	2,8	5,97

După cum se observă, 5 din primele 10 țări cele mai populate ale lumii se află în Asia; în același timp, numai două țări dezvoltate figurează în acest tabel (SUA și Japonia).

Următoarele 12 țări din punct de vedere al populației (1997)

Nr. crt.	Țara	Populația totală (milioane)	Rata medie de Creștere a populației (1995-2000)	Rata totală a fecundității
1.	Mexic	94,3	1,6	2,75
2.	Germania	82,2	0,3	1,30
3.	Vietnam	76,5	1,8	2,97
4.	Iran	71,5	2,2	4,77
5.	Filipine	70,7	2,0	3,62
6.	Egipt	64,5	1,9	3,40
7.	Turcia	62,8	1,6	2,50
8.	Etiopia	60,1	3,2	7,00
9.	Thailanda	59,2	0,8	1,74
10.	Franța	58,5	0,3	1,63
11.	Marea Britanie	58,2	0,1	1,72
12.	Italia	57,2	0,0	1,19

Sursa: B. Negoescu și Gh. Vlăsceanu, "Terra, geografia economică", pag. 401

Deși situată pe locul 12, din cauza exploziei demografice, Germania nu va mai fi în 2050 între primele 20 de țări cele mai populate ale lumii, așa cum reiese și din tabelul de mai jos.

Primele 20 de țări cele mai populate ale lumii în 2050

Nr. crt.	Țara	Nr. populație (mii persoane)
1	India	1 528 853
2.	China	1 477 730
3.	SUA	349 318
4.	Pakistan	345 484
5.	Indonezia	311 857
6.	Nigeria	244 311

7.	Brazilia	244 230
8.	Bangladesh	212 495
9.	Etiopia	169 446
10.	Congo	160 360
11.	Mexic	146 645
12.	Filipine	130 893
13.	Vietnam	126 793
14.	Rusia	121 256
15.	Iran	114 947
16.	Egipt	114 844
17.	Japonia	104 921
18.	Turcia	100 664
19.	Tanzania	80 584
20.	Thailanda	74 188

Sursa: ONU, Departamentul pentru probleme economice și sociale

Populația Iranului va fi mai numeroasă decât cea a Japoniei, iar populația Etiopiei de aproape trei ori mai mare decât cea a Franței. Canada va avea o populație mai redusă decât cea a Siriei, Nepalului sau Madagascarului. Țările europene mari vor figura din acest punct de vedere printre “țările mijlocii” sau chiar mici.